

Nr 469

Av herr **Hagberg m. fl.**, angående en omläggning av den ekonomiska politiken.

I den av kungl. finansdepartementet utgivna skriften "Recept mot inflation" påpekar en av bidragsgivarna, att prisstegringen i Sverige under det senaste årtiondet varit starkare än under någon tidigare fredsperiod i vår moderna historia. I slutet av 1956 hade levnadskostnaderna stigit med 55 procent över 1945 års nivå, dvs. räknat som ett enkelt medeltal med 5 procent per år. Följande kommentar göres: "Tar man hänsyn till de särskilda svårigheter de krigsdeltagande länderna haft, måste Sverige sägas ha intagit den i fråga om penningvärdets förstörande mest framskjutna ställningen i den västra världen."

En annan av bidragsgivarna kritiserar den förda växelkurspolitiken och skriver: "Härav följer naturligtvis inte att riksbankens växelkurspolitik är ensam ansvarig för penningvärdeförsämringen under efterkrigstiden, men det förtjänar att kraftigt understrykas att med den växelkurspolitik som faktiskt förts kunde resultatet inte gärna skilja sig från den utveckling som vi upplevat." Det tillägges: "Mig veterligen har det — bortsett kanske från apprecieringen 1946 — icke rått någon större oenighet om den förda växelkurspolitiken; till den — säkert betydelsefulla — del som penningvärdeförsämringen står i förbindelse med import- och exportprisernas stegring borde därför ansvaret för penningvärdeförsämringen delas solidariskt av alla som godkänt växelkurspolitiken."

Prisstegringen och penningvärdeförsämringen fortsätter. Genomsnittet för konsumentpriserna 1956, såsom de framkommer i socialstyrelsens konsumentprisindex, beräknas i den senaste nationalbudgeten ha legat ca 5 procent högre än 1955. Risken för fortsatta prisstegringar under 1957 anses i allmänhet betydande.

Statsmakternas åtgärder i den ekonomiska politiken har icke bidragit till att sätta ett effektivt stopp för den pågående inflationsprocessen och penningvärdeförsämringen. Tvärtom har vissa av dessa åtgärder, t. ex. räntehöjningarna, taxehöjningarna och skärpningen av den indirekta beskattningen, verkat i ytterligare prisuppdrivande riktning. Priskontrollen i dess tidigare form har samtidigt avskaffats.

Under det senaste året har den statliga ekonomiska politiken, enligt finansministerns utsago i kommentarerna till finansplanen, bidragit till en avmattning i den inhemska konjunkturen. Totalproduktionen har stigit långsammare än tidigare under efterkrigsåren eller med endast $1\frac{1}{2}$ —2

procent. Särskilt påtagliga är stagnationstendenserna beträffande industriproduktionen. Finansministern säger härom:

”Utan tvekan sammanhänger den försvagade aktiviteten i näringslivet med att kredit- och finanspolitiken i förening begränsar företagens finansieringsmöjligheter och tvingar dem att skära ned eller uppskjuta sina investerings- och produktionsprogram. Eftersom dessa program präglats av en i förhållande till en balanserad ekonomisk utveckling för långt gående optimism, är resultatet av den förda ekonomiska politiken ingalunda ett uttryck för att åtgärderna drivits för långt, utan visar tvärtom, att politiken fått avsedd effekt.”

Om avsikten med den statliga ekonomiska politiken varit att samtidigt åstadkomma stagnation i den ekonomiska utvecklingen och en fortsatt försämring av penningvärdet kan det icke bestridas att den fått avsedd effekt. En sådan målsättning torde dock inte överensstämma med uppfattningen hos den stora majoriteten av Sveriges folk.

Regeringen avser emellertid, enligt vad den förklarar i finansplanen, att fortsätta med samma ekonomiska politik. Vad detta anses komma att leda till tecknas i följande ord:

”Lokala och branschvisa sysselsättningssvårigheter kan framträda. Bland annat får man vara beredd på att branscher eller enskilda företag får kännning av de ekonomiska åtstrammingsåtgärderna i form av sjunkande lönsamhet och försämrad likviditet med påföljd att de nödgas begränsa sin sysselsättning.”

För 1957 förutses i nationalbudgeten en ökning av nationalprodukten med ej mer än 2 procent — av industriproduktionen med endast 1 procent.

Vi anser det under dessa förhållanden nödvändigt med en omläggning av den ekonomiska politiken. Som riktlinjer för en politik som syftar till att öka folkets behovstäckning och hejda penningvärdeförsämringen föreslår vi i första hand följande målsättningar och åtgärder:

1. Produktionshämmande inslag i den statliga ekonomiska politiken avvecklas. En beslutsam kamp inledes mot monopolistiska och andra produktionsbegränsande tendenser i det privata näringslivet. Ny produktion uppmuntras, särskilt av bostäder, bränsle och konsumtionsvaror. Staten understöder i ökad utsträckning den tekniska forskningen och går i spetsen vid användningen av modern teknik i produktionslivet.

2. En aktiv sysselsättningspolitik bedrivs, som garanterar alla arbetande full sysselsättning och förhindrar nuvarande slöseri med den viktigaste produktivkraften genom säsongarbetslöshet etc.

3. Kreditransoneringen i dess nuvarande form slopas. Samhällelig styrning av investeringarna genom direkt kontroll. Investeringar som ger ett snart tillskott av konsumtionsfärdiga produkter ges företräde.

4. Konsumtionens andel av nationalprodukten upprätthålles, vilket vid

stigande produktion innebär ett ökat tillskott av konsumtionsvaror. Åtgärder riktade mot konsumtionen, såsom allmän omsättningsskatt eller beskattning av hushållens konsumtionsutgifter, avvisas.

5. Effektiv statlig priskontroll organiseras med udden riktad mot monopol och karteller. Riktning för priskontrollens verksamhet bör vara att i takt med produktivitetens stegring få till stånd en sänkning av priserna.

6. Alla statliga tvångsingripanden mot arbetarnas och tjänstemännens lönekamp, vare sig i form av tvångssparande, maximering av löneökningarna eller på annat sätt, förkastas.

7. Genom ingripande mot lyximporten säkras en tillräcklig valutareserv. Prisstegringar på import- och exportvaror hindras genom ett system med utjämningsfonder att slå igenom i den inre prisbildningen. Utvidgning av handeln med krisfria marknader.

8. Räntor och hyror sänkes till sin nivå före de senaste räntehöjningarna. Genom införande av indexgaranterat sparande förhindras att penningvärdeförsämringen drabbar småspararna.

9. Nedskärning av improduktiva statliga utgifter. Åtgärder mot dålig användning av produktiva resurser och annat slöseri även inom det privata näringslivet.

Ett viktigt avsnitt i programmet är organiserandet av en effektiv statlig priskontroll med udden riktad mot monopol och karteller. Prisutvecklingen under senare tid aktualiserar även i övrigt bestämda ingripanden från statsmakternas sida.

En ekonomisk politik i enlighet med detta 9-punktsprogram skulle möjliggöra höjd levnadsstandard och förbättrade förhållanden i övrigt för den stora majoriteten av Sveriges folk. En sådan politik förutsätter för sitt genomförande en mobilisering av alla folkets krafter mot storfinans och monopol, vilkas ökade inflytande hämmar produktivkrafternas utveckling.

Med hänvisning härtill och till den starka opinionsyttringen för en aktiv politik i syfte att trygga full sysselsättning, bättre levnadsvillkor och stabila priser hemställas,

att riksdagen i skrivelse till regeringen begär en sådan förändring och inriktning av den ekonomiska politiken, som angetts i ovanstående nio punkter.

Stockholm i januari 1957

H. Hagberg

Gustav Johansson

Erik Karlsson

Knut Senander

Helmer Holmberg

Henning Nilsson